

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่มนุษย์จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องรู้จักปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์ สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนทุกๆด้าน ก็จะเกิดการจัดศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่เกิดประโยชน์สูงสุด สิ้นเปลืองน้อยที่สุด สังคมไทยเป็นสังคมที่สามารถรับวัฒนธรรมจากทั่วทุกมุมโลก ซึ่งทำให้เกิดการนำวัฒนธรรมที่หลากหลายมาใช้ เช่น การแต่งกาย การใช้คำพูดตามถ้อยคำโฆษณา การใช้เวลาว่างตามห้างสรรพสินค้า และการบริโภคต่างๆ ซึ่งการรับวัฒนธรรมดังกล่าวมักเป็นเฉพาะช่วงนิยมชั่วครู่ชั่วยามที่เรียกว่า แฟชั่น และมักเกิดกับวัยรุ่น ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ในการรับวัฒนธรรมของชาติอื่นมาใช้มีทั้งข้อดี คือ มีความทันสมัย และมีความเจริญด้านวัตถุ แต่ข้อเสียที่เห็นได้ชัดในสังคมไทย คือ การขาดวินัยในตนเอง และต่อสังคม ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม ซึ่งจะพบเห็นได้จากนักเรียนกระทำความผิด เช่น การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ได้แก่ การขาดความรับผิดชอบด้านการเรียน ขาดเรียน หนีเรียน ดิฉยาสเสพติด ทะเลาะวิวาท เล่นการพนัน ประพฤติตัวไม่เหมาะสมด้านชู้สาว ในวัยเรียน การเที่ยวเตร่ในยามวิกาล เป็นต้น การปกครองนักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งตัวนักเรียน ครู-อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อ แม่ และชุมชน สำหรับการบริหารงานกิจการนักเรียนถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนและครู-อาจารย์ทุกคนจะต้องหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับนักเรียนให้หมดไป จึงต้องเร่งพัฒนางานด้านกิจการนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรมและมีวินัย โรงเรียนจะทำได้สำเร็จหรือไม่นั้น ต้องอาศัยงานด้านกิจการนักเรียนเข้าไปเสริมและสนับสนุนในงานต่างๆของโรงเรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2545 มีความมุ่งหมายและได้กำหนดหลักการไว้ดังนี้ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ

วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 , หน้า 5-6)

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย และความเป็นสากล ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังวินัยให้เกิดขึ้นกับเยาวชนรองจาก บิดา มารดา ตามคติความเชื่อของคนไทยที่ว่า ครูเป็นพ่อแม่คนที่สอง บิดามารดา และครู นอกจากจะมีส่วนรับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับเยาวชนของชาติแล้ว ยังต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนด้วย ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่วางรากฐานความคิดและความประพฤติของวัยรุ่น ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่พลเมืองของชาติ นอกจากนี้ยังเป็นช่วงที่เสริมคุณภาพคนต่อเนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย มีความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้เข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม กลุ่มโรงเรียนมัธยมจึงกำหนดงานที่สำคัญประกอบด้วย งานด้านวิชาการ งานธุรการ และงานกิจการนักเรียน(อภิสิทธิ์ รื่นจิตร์, 2547, หน้า 25) งานด้านกิจการนักเรียนเป็นงานที่มุ่งสร้างคุณสมบัติสำคัญหลายประการที่มุ่งหวังให้เกิดแก่นักเรียน เช่น คุณสมบัติในด้านการมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริต ความเชื่อมั่นในตนเอง การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และความเสียสละ เป็นต้น งานกิจการนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ได้มีกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆมาใช้ในการกำกับควบคุมดูแลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนเพื่อให้เป็นผู้มีมารยาท มีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัย แต่เนื่องจากในปัจจุบัน โรงเรียนต้องรับนักเรียนมากขึ้น ในขณะที่อัตรากำลังครูไม่พอเพียงจึงทำให้คุณแลนักเรียนไม่ทั่วถึง

การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะวินัยเป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

ในอนาคต และจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วินัยจะเป็นสิ่งที่คอยป้องกันจากสิ่งรบกวนช่วยการเรียนรู้ และทำให้การเรียนรู้ถูกรบกวนน้อยที่สุด(พัฒนา สุนทรสันธิ์, 2546 หน้า 35) ผู้ที่ขาดวินัยมักสร้างปัญหาให้ตนเองและสังคมได้เสมอ เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นทาสอบายมุข เสพสิ่งเสพติดต่างๆ ประกอบอาชญากรรม สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม หันเหออกจากขนบธรรมเนียมประเพณีมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหขึ้นในสังคม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขและรับผิดชอบมักมองมาที่สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นสถานที่ให้การศึกษาและอบรมเยาวชน ระบบการศึกษาจึงมักถูกติติงเสมอว่า ไม่สามารถพัฒนาจริยธรรมของบุคคลให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ได้ และโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่รับผิดชอบในการให้การศึกษาและอบรมเยาวชนตั้งแต่เริ่มแรก จึงต้องรับผิดชอบต่อปัญหาและหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ด้วย เพราะการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน ไม่เพียงจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของตน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อผู้สอนด้วย หากครูไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนที่รบกวนกระบวนการเรียนการสอนได้แล้ว จะทำให้ครูเบื่อหน่ายมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนและชั้นเรียน การปลูกฝังวินัยและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองนั้น ควรเริ่มต้นที่เยาวชน โดยให้ประพฤติและฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในอนาคต

การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในปัจจุบันเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งแต่ละแห่งก็มีปัญหาไม่เหมือนกันแล้วแต่สภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียน แต่ปัญหาส่วนใหญ่ก็มีลักษณะคล้ายกัน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับระบบบริหารกิจการนักเรียน ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียน ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาด้านอาคารสถานที่และวัสดุที่เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และปัญหาด้านงบประมาณของกิจการนักเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนา
วินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ไปแก้ปัญหและสนับสนุนปัจจัย
ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาวินัยนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับของการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จากปัจจัยต่างๆ

คำถามในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ดังนั้นคำถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

1. ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาวินัยของนักเรียนหรือไม่
3. ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก สามารถพยากรณ์การพัฒนาวินัยของนักเรียนได้หรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก
2. ปัจจัยต่างๆ สามารถพยากรณ์การพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนได้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก
2. ผู้บริหารโรงเรียนได้นำผลการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแนวทางควบคุมปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

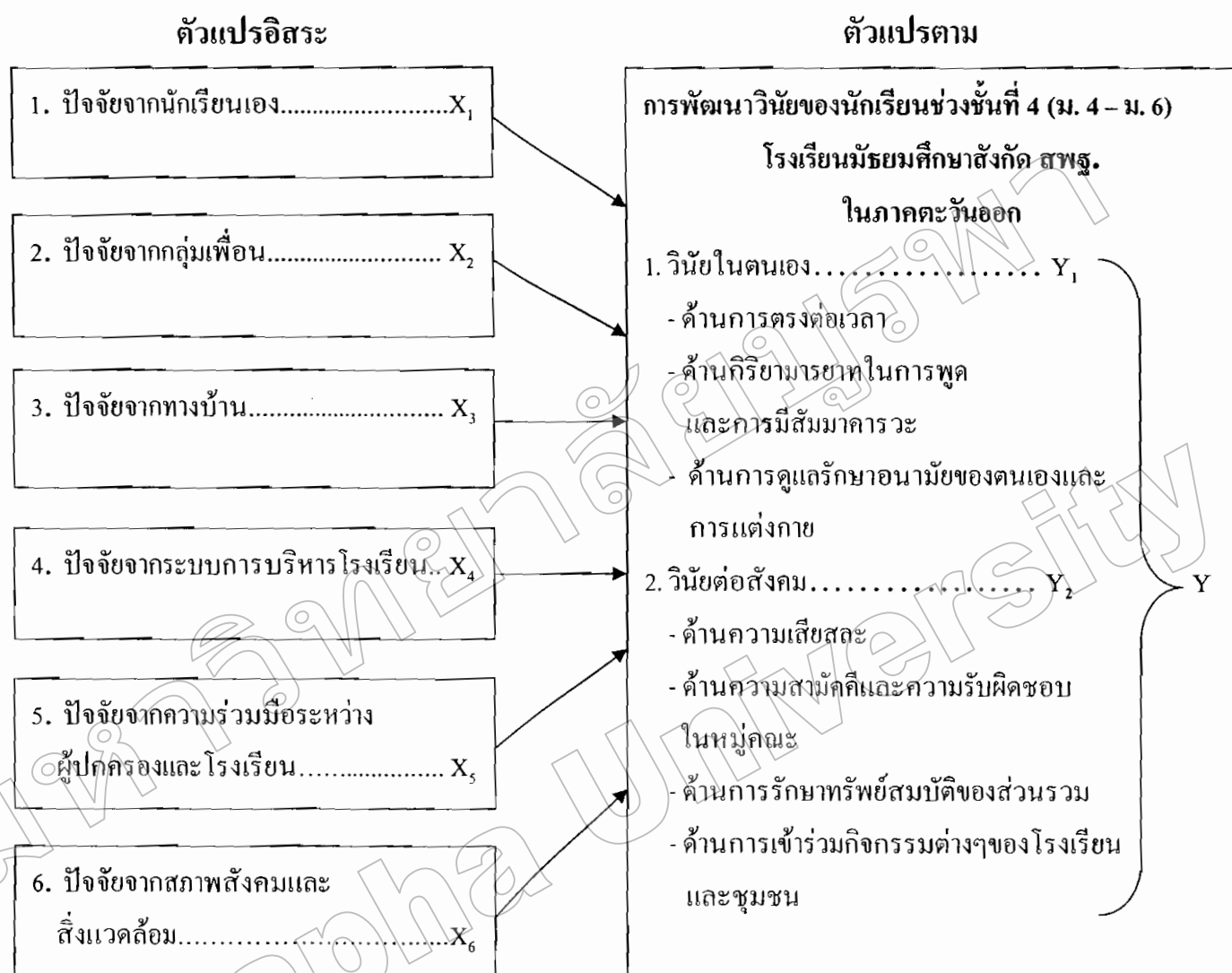
3. ผลการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิทยนักรเรียนช่วงชั้นที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิทยนักรเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัย
ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาวิทยนักรเรียน จากหลักการแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การกำหนดกรอบของปัจจัยที่นำมาศึกษาได้ศึกษาจากแนวคิดของธำรง บัวศรี
(2506, หน้า 137-162) เขาวน มณีวงษ์ (2526, หน้า 170-174) รัชติการณ สุเกษม (2528, หน้า 72)
พิสิทธิ์ หอมสมบัติ (2546, หน้า 30-33) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สระบงกช
(2544, หน้า 110 - 114) และศุภฤกษ์ สมรรถการ (2547, หน้า 26-28) ที่ได้สรุปสาเหตุที่ส่งผลต่อ
การทำวิทยนักรเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อกำหนด
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิทยนักรเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย
ปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยจากนักเรียนเอง ปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน ปัจจัยจากทางบ้าน ปัจจัยจาก
ระบบการบริหาร โรงเรียน ปัจจัยจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และปัจจัยจาก
สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. กำหนดกรอบการพัฒนาวิทยนักรเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกรอบ
ความคิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวิทยนักรเรียนของกรมสามัญศึกษาและงานวิจัยของ
พิสิทธิ์ หอมสมบัติ (2546, หน้า 30-33) ฉันทนา ศรีหิรัญกุล (2548, 104-109) และพิรุณ แก้วเป้ง
(2547, หน้า 5) และได้สังเคราะห์กรอบการพัฒนาวิทยนักรเรียนที่สำคัญ 7 ด้าน คือ ด้านการตรงต่อ
เวลา ด้านกิริยามารยาทในการพูดและการมีสัมมาคารวะ ด้านการดูแลรักษานามัยของตนเองและ
การแต่งกาย ด้านความเสียสละต่อส่วนรวม ด้านความสามัคคีและความรับผิดชอบในหมู่คณะ
ด้านการรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชน
มาเป็นตัวแปรตามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก โดยมีปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยจากนักเรียนเอง ปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน ปัจจัยจากทางบ้าน ปัจจัยจากระบบการบริหารโรงเรียน ปัจจัยจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และปัจจัยจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- วินัยในตนเอง ประกอบด้วย

1. ด้านการตรงต่อเวลา
2. ด้านกิริยามารยาทในการพูดและการมีสัมมาคารวะ
3. ด้านการดูแลรักษาอนามัยของตนเองและการแต่งกาย

- วินัยต่อสังคม ประกอบด้วย

1. ด้านความเสียสละ
2. ด้านความสามัคคีและความรับผิดชอบในหมู่คณะ
3. ด้านการรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
4. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานกิจการนักเรียนหรืองานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก จำนวน 178 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้เกณฑ์กำหนดสัดส่วนของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, 607 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานกิจการนักเรียนหรืองานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก จำนวน 122 คน

3. ตัวแปร ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) หรือตัวพยากรณ์ ประกอบด้วย

6 ปัจจัย คือ

- 3.1.1 ปัจจัยจากนักเรียนเอง
- 3.1.2 ปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน
- 3.1.3 ปัจจัยจากทางบ้าน
- 3.1.4 ปัจจัยจากระบบการบริหารโรงเรียน
- 3.1.5 ปัจจัยจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน
- 3.1.6 ปัจจัยจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ การพัฒนาวินัยของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออก ใน 7 ด้าน คือ

- 3.2.1 ด้านการตรงต่อเวลา
- 3.2.2 ด้านกิริยามารยาทในการพูดและการมีสัมมาคารวะ
- 3.2.3 ด้านการดูแลรักษานามัยของตนเองและการแต่งกาย
- 3.2.4 ด้านความเสียสละ
- 3.2.5 ด้านความสามัคคีและความรับผิดชอบในหมู่คณะ
- 3.2.6 ด้านการรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม
- 3.2.7 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อปฏิบัติและข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตามอาจเกิดความเสียหาย หรือเกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม
2. การพัฒนาวินัยนักเรียน หมายถึง การทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของส่วนรวมและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้โดยมิได้ถูกบังคับโดยพิจารณาจากพฤติกรรม ทั้ง 2 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 วินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการตัดสินใจและเลือกทำตามข้อตกลงโดยสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของตนเองและส่วนรวมเพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้
 - 2.1.1 ด้านการตรงต่อเวลา หมายถึง การเคารพเวลาในการเรียน การปฏิบัติงาน การส่งงาน การเข้าแถว และ การร่วมกิจกรรมต่างๆ
 - 2.1.2 ด้านกิริยามารยาทในการพูดและการมีสัมมาคารวะ หมายถึง การใช้ถ้อยคำหรือสำนวนได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และการแสดงออกในการเคารพผู้อาวุโส ด้วยความสุภาพ
 - 2.1.3 ด้านการดูแลรักษานามัยของตนเองและการแต่งกาย หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดอวัยวะภายนอกของร่างกาย คือ ผม เล็บมือ เล็บเท้า ฟัน ผิวหนัง และวิธีการรักษาความสะอาดด้านสุขภาพตนเองจนเป็นนิสัย และแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อย

2.2 วินัยต่อสังคม หมายถึง วินัยที่เกิดจากการควบคุมอำนาจจากภายนอก ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านความเสียสละ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ไม่เอาตัวเอาเปรียบผู้อื่น มีน้ำใจต่อผู้อื่น และให้โอกาสแก่ผู้ด้อยกว่าตนเอง

2.2.2 ด้านความสามัคคีและความรับผิดชอบในหมู่คณะ หมายถึง การไม่ทะเลาะวิวาท ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย จนสำเร็จ

2.2.3 ด้านการรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม หมายถึง การดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียนและชุมชน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2.2.4 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวินัยนักเรียน หมายถึง สาเหตุหรือตัวกำหนดที่ทำให้เกิดการพัฒนาวินัยนักเรียน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้

3.1 ปัจจัยจากนักเรียนเอง หมายถึง สาเหตุการประพฤติดวินัยมาจากจิตใจจิตสำนึก หรือด้านร่างกายของนักเรียนเอง เช่น ขาดการเอาใจใส่ตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อร่างกายผิดปกติดีความพิการ สุขภาพอ่อนแอ ตลอดจนสติปัญญาไม่ดี ที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนได้ นักเรียนขาดการสนใจและขาดการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน นักเรียนไม่ยอมรับข้อกำหนดในกฎระเบียบของโรงเรียน และไม่พัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น เป็นต้น

3.2 ปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน หมายถึง สาเหตุการประพฤติดวินัยมาจากการเลียนแบบถูกกลุ่มเพื่อนชักชวนและชี้นำ หรือกลุ่มเพื่อนสร้างบรรยากาศไม่ดีเกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นต้น

3.3 ปัจจัยจากทางบ้าน หมายถึง สาเหตุการประพฤติดวินัยมาจากปัญหาทางบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวหละหลวม พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ดูแล ขาดความอบอุ่นด้านความรัก พ่อแม่ตามใจลูกมากเกินไป พ่อแม่ประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี หรือการรังเกียจที่ผิดให้แก่ลูก ครอบครัวมีปัญหาด้านการเงิน ความรับผิดชอบของครอบครัวต่อพฤติกรรมนักเรียน และไม่สนใจพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียน เป็นต้น

3.4 ปัจจัยจากระบบการบริหารโรงเรียน หมายถึง สาเหตุการประพฤติดวินัยมาจากระบบการบริหารโรงเรียนที่ใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดมากเกินไป สร้างทัศนคติที่ไม่ดีหรือที่ผิดๆ ให้เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน จนทำให้นักเรียนเกลียดโรงเรียน เกลียดครู

หรือในทางตรงข้าม บางโรงเรียนปล่อยปะละเลย หย่อนยานในเรื่องกฎระเบียบ จนทำให้นักเรียนไม่มีระเบียบวินัย ไม่ทำตามกฎเกณฑ์ มีนิสัยเอาแต่ใจเอาแต่สะดวกสบายไม่สนใจส่วนรวม เป็นต้น

3.5 ปัจจัยจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน หมายถึง สาเหตุการประทุพผิตวินัยมาจากการขาดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน เช่น เกิดช่องว่างระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ผู้ปกครองมักโยนภาระการอบรมสั่งสอนและดูแลนักเรียนให้โรงเรียนฝ่ายเดียวเมื่อเกิดปัญหานักเรียนประทุพผิตจึงไม่ร่วมมือกันแก้ปัญหา ทั้งนี้รวมถึงความร่วมมือในการติดต่อประสานสัมพันธ์แจ้งข่าวสารด้านกฎระเบียบข้อบังคับ/แนวปฏิบัติ และด้านความประพฤติของนักเรียน เป็นต้น

3.6 ปัจจัยจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สาเหตุการประทุพผิตวินัยมาจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของทั้งโรงเรียนและบ้าน ที่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมของนักเรียนรวมถึงวัฒนธรรมต่างๆในสังคม เป็นต้น

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก
5. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออก ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือนครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด